

kvinnotryck

nummer 3-2016

LIGG DÄR OCH SKRIK!

Helena Granström
och Kajsa Ekis Ekman
snackar barnomsorg

Den helige fadern

Vårdsverkare,
frånvarande,
spermadonator
– men viktigast
i världen

**Elaine
Eksvärd**
om pedofi -
kramarna

Hjälp!
Jag ångrar
mitt barn

Jourbesöket

PAPPOR VILL ÄGA, INTE ÄLSKA

Är det verkligen
barn vi vill ha?
Vi river plåstret av barndomsåren

Omslag:

Helena Granström

Omslagsfoto:

Frida Ekman

Ansvarig utgivare: Zozan Inci.**Redaktör:** Unni Drougge**Skribenter i detta nummer:**

Unni Drougge, Kajsa Ekis Ekman,
Linn Engblom, Ellinor Gotby
Eriksson, Susanna Eriksson,
Zozan Inci, Colette van Luik,
Josefin Atzauer, Elin Tjernström

Fotografer i detta nummer:

Frida Ekman, Linn Engblom
Jini Sofi

Illustratör: Lisa Medin

Layout: Marianne Engblom,
Ateljé Idé.

Redaktionskollektiv:

Unni Drougge, Linn Engblom,
Marianne Engblom, Eva Engman,
Colette van Luik, Elin Tjernström
och Tullan Willén.

Tryckeri: Ätta.45 AB
Miljömärkt tryck.

Kvinnotryck utkommer
med 4 nummer per år.

Prenumeration:

160 kr/år privat.

240 kr/år företag.

För kontakt med redaktionen:

redaktion@kvinnotryck.se

För prenumerationsfrågor:

ekonomitjanst@natverkstan.net

Tel: 031-743 99 05.

Varning för barndom!

Barn berör oss alla, oavsett om vi har egna eller kanske inte hunnit, kunnat eller velat få några. Det finns ändå ett barn som vi kånkar runt på genom hela livet – det barn vi en gång varit. Barndomen ristar sina spår, för somliga blir det djupa sår.

INGEN FÖRNEKAR BARNDOMENS betydelse för våra liv som vuxna.

Trots det utnyttjas barn på alla tänkbara och otänkbara sätt för att tillfredsställa andras behov. Vilka konsekvenser det kan få vet varenda jourtjej.

KVINNOJOURERNA KAN OCKSÅ VITTNA OM hur barn hålls som gisslan i vårdnadstvister där en mamma försöker skydda barnen mot en våldsam pappa som i sin tur kräver fortsatt kontroll över barnen och därigenom över mamman. I en stor del av dessa fall får mamman dessutom rättssystemet mot sig medan det spelar pappan i händerna.

I DET HÄR NUMRET HAR VI FÖRSÖKT se vad som döljer sig bakom dimridåerna av välklingande fraser om alla barns rätt till trygghet, tagit oss över bergen av materiell barnsäkerhet. Och det var ingen vacker syn vi mötte där. Barnens uppväxtarena är i själva verket ett minfält där rå kommers, politiska rävspel, hänsynslös lagstiftning, kollapsande kärnfamiljer och sexuell exploatering drabbar dem som står i störst behov av skydd, de som ska stå rustade för att en dag ta över hela skiten.

BORDE INTE DETTA HÄLSOVÄDLIGA tillstånd fördes med varningstrianglar och blinkande röda lampor?

– SE UPP FÖR BARNDOMEN, BARN!

PS. Nya Kvinnotryck har fått beröm. »Välmixat« och »ett kaxigt tempo i texterna« är ett par av de fina omdömena Maria Jacobson, medgrundare till det mediekritiska nätverket »Allt är möjligt«, gett oss i Feministiskt Perspektiv (2016-07-01). Yay! **DS.**

UNNI DROUGGE

Redaktör

FOTO: JINI SOFIA

12

SPRÄNG-
LADDAT

Mamma-
ångrerskorna
kommer ut.

ILLUSTRATION:
LISA MEDIN

NÄRKONTAKTEN

»Idag har de maskulina idealen segrat. Alla ska bli män.« Vem var det som sa det? Kajsa Ekis Ekman eller Helena Granström? Läs och se!

Sidan 14

AVTRYCK

4 Retorikproffset Elaine E. svärd ger svar på tal åt alla som hittar ursäkter för hennes pedofilpappa. Är det nån som sa må dåligt är det han!

INZOOMAT

5 O helige fader! Hur viktig är egentligen en pappa? Varför talas det bara om pappors rätt medan mammor får stå för skulden? Och var kommer barnen in? Vi granskar det svenska barnkalaset. Alla är välkomna, men alla får inte komma.

SPRÄNGLADDAT

12 Det mest förbjudna: mammor som ångrar sina barn. Nu är mammaångrerskorna en växande rörelse i världens rika länder.

NÄRKONTAKTEN

14 Kajsa Ekis Ekman och Helena Granström slår ihop sina skarpa hjärnor i ett exklusivt samtal om mammakroppen och varför alla rycker och sliter i navelsträngen.

VERKLIGHETSCHECKEN

20 Kvinnojouren Lycksele om papporna som bråkar mest om vårdnaden: De älskar inte barnen – de älskar bara makten!

FRITIDSLINJEN

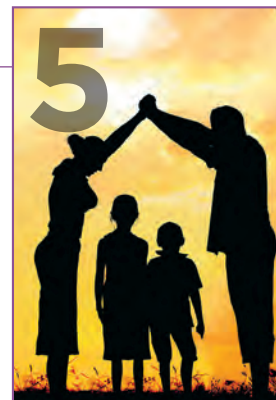
22 Stolta hijabis, Fröken Frejs Epistlar, Patti Smith-utställning, feministen som älskade ett svin för att kunna älska sig själv och annat kulturellt aktuellt.

UTMÄRKT KULTURTANT

24 Ett ängsligt medieråd försökte hindra barn från att se Suzanne Ostens långfilm. Men verkligheten bakom filmen kan ingen förhindra. För den finns på riktigt.

ROKSNYTT

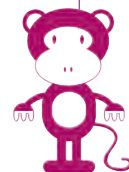
26 Gott och blandat om vad som hänt och vad som komma skall.

TEMA: BARNDOM UNDER BELÄGRING

Barns behov är viktiga. Men vuxnas behov är viktigare. Därför kan barn betyda så mycket. Allt kan de få vara, utom att bara vara barn.

Sidan 5-12

UTMÄRKT KULTURTANT

En man har gjort ett barn illa

Hennes senaste bok kom som en chock. Elaine Eksvård var dittills känd som en vass, tuff och välanlitad retorikexpert. Men den nya boken handlade om en flicka som utsattes för ett av de värsta brott någon kan begå mot ett barn. Flickan var hon själv.

TEXT UNNI DROUGGE | FOTO: JESPER ANHEDE

Pedofili och incest är det upplysta samhällets mörka skugga. De flesta barn som utsätts för sexuella övergrepp får sedan bära skuggan inom sig. Skuggan är förövarens egen skam och skuld. Skuggan är också sveket från de övriga vuxna som visste men valde att blunda. I våras blev Elaine Eksvård utur skuggan med sin nakna, självupplevda skildring »Medan han lever« (Bokförlaget Forum).

Hon hade överlevt skadorna från en barndom som blivit svårt sargad och sorgkantad av pappans sexuella övergrepp. Nu rullades den upp på nytt, fast inför öppen ridå. Boken väckte kolossal uppmärksam-

het och när den medievana Elaine den här gången fick gästa tevestudiorna förmedlade hon sårbarheten hos det sexuellt utnyttjade barnet så det gick rysningar genom rutan.

Kvinnotryck möter Elaine när uppståndelsen lagt sig. Hur märker du av skillnaden mellan omgivningens syn på dig idag jämfört med innan, när bara de närmaste visste vad du varit med om?

– Jag tror att de hyser en större respekt och närhet, svarar Elaine. Man blir väl mer människa än den där retorikern som betygsätter politiker.

När en kvinna berättar om en mans övergrepp mot henne är det ofta förövaren som istället får sympatier, typ »Stackars honom att bli så uthängd«. Som om själva berättelsen vore det värsta brottet. Hur var det för dig?

– Jag tillät inte sådana vinklingar över huvudtaget. Folk som lyfter den vinkeln sympatiserar med våldtäktsmän och pedofiler och det säger jag öppet.

Du talar om en svensk utpräglad hederskultur. Vad är det som främst kännetecknar den?

– Att anseendet går framför rätt och fel. Att man kastar barns säkerhet i elden till förmån för familjens heder. Pappas närmsta släktingar varken stöttade mig eller pratade inför andra om det jag varit med om. De sa att de inte »förstod« trots att de vetat i tretton år.

I svensk offentlighet har fle av inflytelserika herrar ägnat avsevärt medietrymme åt att avfärda de flesta incest- och pedofilanklagelser som en sorts häxjakt på män. Vad tror du det beror på?

– Jag tror det beror på att de antingen är pedofiler eller sympatiserar med pedofiler.

Vad fick dig att ge upp hoppet om upprättelse från din pappa?

– När jag insåg att han var en djupodlad psykopat, sexuellt störd, pedofil och att hans kärlek till sig själv är ett hav i jämförelse med den droppe kärlek han hade till mig. Han älskar inte mig. Han kan bara älska sig själv.

Vad blev din största behållning av att ge ut »Medan han lever«?

– Att bryta tystnaden, hjälpa barn och också visa att jag inte är lojal mot en pedofil, inte ens om han är min pappa.

Elaine Eksvårds pappa är inte dömd för sexuella övergreppen eftersom preskriptionstiden gått ut. Däremot dömdes han 2014 för sexuellt ofredande som ägde rum när dottern var vuxen.

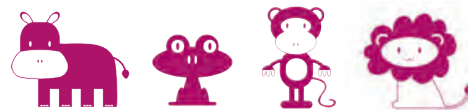
UR »MEDAN HAN LEVER«

»Jag var skelettet i garderoben och nu hade jag tröttnat på att sitta därinne. Jag kom ut och de som inte gillade det kunde dra åt helvete.«

Folk som tycker synd om förövare för att de hängs ut sympatiserar med våldtäktsmän och pedofiler.

Är det verkligen barn vi vill ha?

NÄR VUXNA TALAR OM BARN är det nästan alltid i termer av ansvar. Barn har rätt till trygga uppväxtförhållanden där deras behov av omvårdnad, stimulans och kärlek ska tillgodoses så att de kan utveckla en god tillit och självkänsla. I skolan ska den demokratiska värdegrunden följas och enligt läroplanen ska de unga uppmuntras till kritiskt tänkande och god entreprenöranda. Alla barn ska behandlas lika men samtidigt ska hänsyn tas till varje individs personliga särdrag och specialbegåvning.

EFTERSOM JÄMSTÄLLDHET mellan könen är en samhällsnorm ska mammor och pappor dela lika på föräldraskapets skyldigheter, och därför är också båda föräldrarna lika viktiga för barnet.

HUR GÄRNA VI ÄN VILL att denna saga vore sann, fungerar den enbart som plåster över de krassa villkor som barn idag måste försöka anpassa sig till. Nu drar vi av plåstret och inspekterar det stora sår som kallas barndom.

VAD VI DÅ KAN SE ÄR det som alltför många barn redan har förstått: Lika bra att bli vuxen direkt, det finns ändå ingen plats för nån barndom här. Det här samhället är nämligen inte konstruerat för barns behov. I vårt samhälle är barnen mest till för vuxnas behov. Om de överhuvudtaget behövs.

SÅ, ÄR DET VERKLIGEN BARN VI VILL HA?

DET PERFEKTA BARNET?

Efter medverkan i realityshowen *Toddlers & Tiaras* skapade Isabella Barrett en egen kläd- och smyckekollektion och blev dollarmiljonär vid sex års ålder. Som nioåring fyller hon dagarna med modelljobb, shoppingrundor och hummerluncher när hon inte ägnar sig åt sin sång-, dans- och skådespelar karriär. Hon säger att hon bara är ett helt vanligt barn som också räkar vara entreprenör.

FOTON: JENNIFER MARIE PUGLIA OCH BRIAN HENDERSON, BARCROFT IMAGES (SHOPPINGBILDEN)

Alla barn är **jämlika**... men

NY LAG HÅRT SLAG MOT BARN

Alexandra Segenstedt, migrationsjurist och sakkunnig på Röda Korset.

FOTO: MAGNUS BERGSTRÖM/ RÖDA KORSET

Enligt FN:s barnkonvention har alla barn rätt att leva med sina föräldrar. Ändå har Sverige stiftat asyllagar som många bedömare menar går stick i stäv med den rättigheten.

TEXT: JOSEFIN PATZAUER

EN KÖR AV RÖSTER från civilsamhället, kyrkan och olika myndigheter har kritiserat de nya asyllagar som antogs i år. En som stämt upp i kritiken är **Alexandra Segenstedt**. Som migrationsjurist och sakkunnig på Röda korset har hon formulerat organisationens hållning.

– Vi menar att den nya lagen kan få oerhört stora konsekvenser för barn och är oroad över hur det kommer att drabba barns möjligheter att leva med sina föräldrar, säger hon.

Varför är det viktigt för barn att leva med sina föräldrar?

– Det är helt fundamentalt för barnets utveckling. Att splittra familjer påverkar möjligheterna till integration och etablering i Sverige och kan leda till att fler behöver traumabehandling.

Även barnombudsmannen (BO) stämmer in i kritiken och kallar lagen barnfientlig. BO menar att lagen »står i bjärt kontrast mot de åtaganden Sverige har enligt barnkonventionen«.

HUR KAN DET BLI SÅ? Jo, förarbetena till Sveriges utlänningslag gör tydligt att »barnets bästa måste vägas mot samhällets intresse att reglera invandringen«. Att vara barn kan inte vara en skyddsgrund i sig. Men, menar Alexandra Segenstedt, den här gången kan regeringen ha kompromissat för mycket med barnkonventionen.

– Rätten att leva med sin familj bör alltid gälla. Som det är nu gör regeringen solklar skillnad mellan barn och barn.

Ett barn betyder så mycket...

Kvinnofälla I

Skräcken över att rent allmänt betraktas som en dålig mor fungerar fortfarande som effektiv vakthållning runt den traditionella kvinnofällan. Sönderstressade, livspusslande mammor bombarderas med kändisarnas »babylycka» och förljugna skildringar av mammatillvaron medan pek-pinnarna om alla uppoffringar ett barn kräver slår som piskrapp över deras krökta ryggar och trummar in budskapet att en mor med egna behov är just en dålig mor.

FOTO: FLICKR.COM

Kvinnofälla II

I takt med att ett aktivt faderskap fått ökad betydelse i familjepolitiken har fäder som misshandlar barnens mor (ofta även barnen) också ökat sin makt över modern genom att hota med eller iscensätta vårdnadstvister. Antalet vårdnadstvister i Sverige har stigit med 50 procent sedan 2005. Tvärtemot den spridda uppfattningen att mödrar manipulerar barnen och fabricerar lögn om våld, tyder forskningen på att det främst är fäder som kommer med falska anklagelser. (Se även s 10.)

FOTO: TONY TSANG/FLICKR

vissa är **jämlikare** än andra

Trots att barnäktenskap inte är tillåtet i Sverige hänvisar sociala myndigheter minderåriga asylsökande barn att leva med sina makar.

TEXT: JOSEFIN PATZAUER

UNDER FÖRRA ÅRETS flyktingmo tagande märkte **Juno Blom** och hennes kollegor på länsstyrelsen i Östergötland en ökning av samtal från oroad socialsekreterare runt om i landet.

– De undrade hur de skulle hantera ärenden där gifta barn kommit till Sverige med sina makar. Så vi tog kontakt med departementen och Migrationsverket för att se vad de hade för bild av situationen, säger Juno Blom.

har sämre tillgång till utbildning och får helt enkelt inte vara barn.

Enligt äktenskapsbalken är det i Sverige förbjudet att gifta sig med någon under arton år, men en annan lag (IÅL, 1904:26) reglerar äktenskap som ingåtts utomlands. Det innebär att om barnäktenskapet är giltigt i staten där det ingåtts, är det också giltigt i Sverige –under förutsättning att det inte skett under tvång.

Men enligt Juno Blom är svenska myndig-

” Det skrämmer mig att vi i ett demokratiskt samhälle har en lagstiftning som gör skillnad på barn.

Migrationsverket gjorde då en kartläggning som visade att minst 132 barn, varav 97 procent fli kor, varit gifta när de sökt asyl i Sverige. I rapporten antas dock att mörkertalet är stort.

Juno Blom ser allvarligt på att myndigheterna inte vet hur många barn som lever i barnäktenskap i Sverige.

– Vi vet att barnäktenskap är skadligt. Risken för våld och sexuella övergrepp ökar, liksom tonårsgraviditeterna. Barnet

heter dåliga på att undersöka frågan om tvång och det händer att Migrationsverket helt missar att barnet är gift med den vuxne man hon är i sällskap med.

– Det skrämmer mig att vi i ett demokratiskt samhälle har en lagstiftning som gör skillnad på barn. Lagen måste ses över och barnäktenskap kriminaliseras, säger hon.

Källa: Migrationsverkets rapport »Är du gift?«, 2016.

BARNÄKTESKAP ÄR SKADLIGA

Juno Blom är utvecklingssamordnare på länsstyrelsen i Östergötland. Hon och hennes kollegor har ett nationellt uppdrag att motverka hedersförtryck.

FOTO: JUNO BLOM

Valfläs

Inför varje riksdagsval hamnar barnen lägligt på agendan. Då haglar löftena som godisregn om ökade resurser inom alla områden som rör barns och ungas behov. Så fort valet är avgjort kan politikerna vänta i ytterligare fyra år innan de på nytt måste damma av den barnkära masken.

FOTO: MAJBLOMMANS BLOGG

Fasadsmycke

Avkomman lämpar sig utmärkt som diplom över den egna skenbara förträffigheten. Den pappaledige som rullar barnvagn genom stadens hipsterkvarter demonstrerar sin höga placering på jämställdhetstoppen.

På sociala medier får barnen vara skrytaccessoarer så att ingen ska missa hur lyckade och LYCKLIGA föräldrarna är.

Med strängt schemalagd prestationshets kan barnen bli allt det som föräldrarna aldrig själva uppnådde – störst, bäst och vackrast. Se bara hur »bra« det gick för Michael Jackson.

I släkter där familjehedern spelar en central roll och avgörs av hur väl den kvinnliga sexualiteten kuvas, faller det på flicornas lott att upprätthålla denna norm för att slippa offas i hederns heliga namn.

FOTO: SHUTTERSTOCK

I den helige faders PUNG

ÄR EN PAPPA verkligen en byggsten i ett barns liv? Är en mans närvaro av yttersta vikt när en familj ska skapas? Vad är det som säger att en familj mår bäst av två vuxna? Varför inte en eller tre eller fyra? Och har barn som kommit till med hjälp av spermadonation en absolut rätt att få veta vem donatorn är? Ja, hur viktig är egentligen den biologiske fadern för barnets identitet?

FRÅGAN HAR VÄCKT heta känslor och de som tagit ställning har fått utstå en mängd ilska kommentarer oavsett vilken sida de står på.

- Staten ska inte lägga sig i hur en familj ser ut, menar Ursula Berge.
- Barn måste få möjlighet att ta reda på sitt ursprung, tycker Cissi Wallin.

Barnperspektivet viktigare än förälderns behov! ”

Småbarnsmamman och medieprofilen **Cissi Wallin** skrev ett blogg-inlägg om de så kallade storkbarnen, där hon hävdar alla barns rätt att kunna ta reda på sina biologiska rötter. **TEXT: ELLINOR GOTBY ERIKSSON**

- Det är egoistiskt att välja en anonym donator när det faktiskt går att välja en öppen, eftersom du då fråntar barnet en rättighet. Jag tycker att det är helt okej att skaffa barn på vilket sätt man vill så länge man kan ta hand om dem, men jag tycker inte att man ska bakbinda möjligheterna för barnet att söka reda på sitt ursprung. Barnperspektivet måste gå före förälderns behov.

Vad fick du för reaktioner när du lyfte den här frågan?

- Många blev arga, och det är till viss del förståeligt. Just familjebildning och hur folk skaffar barn är en känslig fråga, och många tyckte nog att jag var konventionell när jag uttalade mig på det viset. Vissa sa liksom »Jamen vadå, det finns ju en massa frånvarande pappor!«, men det är inte riktigt jämförbart eftersom det ju alltid går att spåra dem.

Tror du inte att man skulle förlora många donatorer om möjligheten att vara anonym försvann?

- Det är inte direkt en brist på donatorer. Det behövs ju inte så många, det räcker faktiskt med tio män för att skapa en hel by.

Vad vill du säga till dina meningsmotståndare idag?

- Man får skilja på sak och person. Jag tycker inte att någon enskild individ är dum för att den väljer en anonym donator, men jag tror att människor bortser från att anonym kontra öppen donering är ett stort filo ofiskt och moraliskt ställningstagande.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Köpkraft

Eftersom barn genererar sysselsättning inom vård, omsorg och skola och även skapar nya jobb genom rutavdrag för barnkalas, läsläsning etcetera bidrar de också till köpkraft genom löner, skattereduktion och intäkter. Barnens egen indirekta köpkraft ska dessutom inte underskattas i och med barnfamiljernas abnormt stora konsumtion av ett specialdesignat megautbud av »barnvänliga« nöjen, resmål, prylar, inventarier, bilar och bostäder samt en rad andra, fullständigt onödiga men extremt energikrävande produkter, som i sin tur skapar arbetstillfällen och så vidare.

FOTO: FLICKR.COM

Ursula Berge, socialdemokrat och samhällspolitisk chef på Akademikerförbundet SSR samt ensamstående mamma till två barn på 8 och 10 år, tycker att samhället präglas av en alltför stor familjekonservatism. Det är också där hennes engagemang för frågan tar avstamp.

TEXT: ELIN TJERNSTRÖM | FOTO: FLICKR

Den 1 april i år blev lagen som ger ensamstående kvinnor rätt att inseminera sig verklighet, men Ursula Berge menar att processen idag där Landstingen kontaktar donatorer för att undersöka om de vill låta sin sperma gå till ensamstående bara är tidskrävande och onödig. I skrivande stund är det fortfarande ingen ensamstående kvinna som har genomfört en insemination.

– Om de ska börja peta i vem som ska tillåtas få ta del av sperman, vad kommer härnäst? undrar Berge. Ska man få ha åsikter om ras, klass eller IQ?

Behöver barnen en pappa?

– Jag tycker inte det, svarar Ursula. Det viktiga är att det finns stabila vuxna kring barnet: kvinnor, män eller både och. Om ensamstående kvinnor inte får skaffa barn borde vi lagstifta emot skilsmässa, och emot allt som inte är den traditionella kärnfamiljen.

Kvinnor som väljer att inseminera har ofta andra vuxna förebilder runt sig

– morbröder, kompisar till mamman och dylikt. Varför skulle just en biologisk pappa vara bättre än de?

– De här barnen kommer aldrig att ha en pappa, de kommer att ha en donator. Och det finns en massa barn idag som inte har en pappa, det är inte livsnödvändigt.

En pappa, menar Ursula, är någon som är känslomässigt och socialt engagerad i vardagen, inte bara en figur som dyker upp då och då. Vilket är situationen för många barn som kommit till på »naturlig väg«.

Men har inte alla rätt att veta var de kommer ifrån?

– Den svenska lagen bygger på att alla donatorer är det med ID-release, det vill säga att barnet ska kunna ta reda på donatorns identitet när hen fyller 18 år. Därmed anser lagstiftaren att barnets rätt att veta sitt ursprung säkras, säger Ursula Berge. Men även om tanken är att föra fram barnens perspektiv är jag inte säker på att det är det bästa för barnet i varje givet läge. Istället kan det skapa orealistiska förväntningar, resonerar Ursula vidare. Att de väntar i 18 år på en förälder som egentligen bara är en donator och som inte alls vill bli förälder till en 18-åring.

– Staten bör sluta lägga sig i hur människor väljer att leva. Hur en familj ser ut borde vara upp till den familjen, det har inte andra med att göra, avslutar Ursula Berge.

Det är inte livsnödvändigt att ha en pappa! ”

DJURBILDERNA: SHUTTERSTOCK

Råvarutillgång

Barnet i sig kan också bjudas ut som råvara på diverse marknader som specialiserat sig på att omvandla barndom till kommersiellt bränsle. Vissa företag agerar exempelvis mellanhänder i rent marknadsföringssyfte för barn som får i uppdrag att vlogga om produkter mot lördagsgodispengar eller ersättning i form av produkterna de gör reklam för.

Barn kan även användas förtjänstfullt inom nöjesindustrin, förvandlade till vuxenminiatyrer med hög underhållningsfaktor. Allt som vuxna gör kan ju barn imitera så himla gulligt. Som i Let's Dance junior. Och i den amerikanska realityserien Toddlers & Tiaras. Eller i skönhetsstävlingar för barn som är på stark frammarsch i det stora föregångslandet i väst. Uppskattningsvis deltar 250 000 amerikanska barn varje år i barnskönhetsstävlingar och antalet ökar stadigt. Denna verksamhet är nu en av de snabbast växande miljardindustrierna i USA.

Tack vare barndomens korta produktcykel är barn en hett efterfrågad och synnerligen lukrativ färskvare också inom de mer ljusskygga affärsområdena porr, traffickin och prostitution.

FOTO: TVCRITICISM

Pappor får bestämma

Far ror, mor är en orm och barnets vilja sitter i riset. Drastiskt formulerat är det ungefär så vårt rättssystem fungerar i ärenden som rör vårdnad och umgänge efter en separation. Pappor har rättigheter och mammor skyldigheter medan barnen står skyddslösa.

TEXT: UNNI DROUGGE

Det säger sig självt att en vårdnadstvist handlar om barn. Ändå verkar just barnen glömmas bort av myndigheterna som handlägger dessa ärenden. Istället uppfattar de saken som en urspårad konflikt mellan mamman och pappan. Sociologen **Linnéa Bruno** har fördjupat sig i denna speciella problematik med sin doktorsavhandling »Ofriidstid« (Uppsala Universitet 2016).

I avhandlingen bekräftas också den iakttagelse som Roks kvinnojourer gjort, nämligen att våldsamma fäder idag kan använda sig av offentliga diskurser om barns bästa och jämställdhet för att få fortsatt tillgång till sina barn och deras mor. Kan det hänga ihop med papparättsrörelsens alltmer aggressiva framtoning i debatten?

FOTO: LINNEA BRUNO (PRIVAT)

– Jag ser papparättsrörelsen som en konservativ reaktion mot feminismens relativa framgångar, säger Linnéa Bruno. Men här menar jag att etablerad retorik om jämställdhet och barnrätt kan användas för att kräva »lika mycket tid hos mamma och pappa«. En viktig förändring skedde 1998, när det blev möjligt för tingsrätt att döma till gemensam vårdnad mot en av föräldrarnas vilja. Som bland annat BO visar döms ofta till gemensam vårdnad i fall med explicita uppgifter om våld, även domar. Jag tolkar denna typ av beslut som ett aktivt administrerande av våld från statens sida. 2006 stärktes krav på riskbedömning i lagen, men implementeringen verkar gå trögt.

Varifrån kommer den envisa och allmänt spridda uppfattningen att mammor diktar upp falska beskyllningar mot pappan i en vårdnadstvist?

– Att skuldbelägga och misstänkliggöra våldsutsatta har en lång historia. Här handlar det troligen också om gamla idéer om irrationella och hysteriska kvinnor och rationella och trovärdiga män. Men enligt vad forskningen visar tenderar förövare att neka till eller förminska sitt våldsutövande, även när bevisen är glasklara.

När det gäller fäder talas det mest om deras rättigheter medan moderskapet snarare förknippas med skyldigheter. Om en mamma exempelvis vägrar lämna ifrån sig sitt barn till pappan när han har rätt till umgänge kan hon tilldömas vitesföreläggande och i värsta fall förlora vårdnaden om barnet på grund av så kallat umgängessabotage. Däremot finns inget lagligt tvång för den andre föräldern (vanligtvis pappan) att hålla sina umgängestider.

Hur kan det komma sig?

– Rent teoretiskt kan förstås även fäder tilldömas vite för umgängessabotage, om det är modern som är umgängesförälder – lagen är könsneutral på så sätt, men har

könade effekter eftersom det oftast är modern som är våldsutsatt och som dessutom är primär utövare av faktisk omsorg. Hon får ofta ta ett större ansvar både för att barnet ska må bra och för att barnets relation till fadern ska fungera – samtidigt som hon kanske är livrädd för honom.

Ett barn har heller ingen lagstadgad rätt att träffa sin far medan många fäder med lagens hjälp kan tvinga barnen att träffa dem även om de själva inte vill. Hur tänker man där?

– Jag förstår det som en följd av att barnet har status som objekt för föräldrarnas tvist och betraktas som ett slags ägodel och inte som en egen individ och part i målet.

Stor enighet råder om att en dålig make inte är detsamma som en dålig far. Men en man som slår sina barns mor kan väl inte vara en god far? Det kan man väl bara tycka om man också anser att kvinnan är medskyldig till våldet?

– Att utsätta den andra föräldern för våld tyder förstås på allvarligt bristande föräldraförmåga. Å andra sidan är ingen förälder perfekt och det finns barn som mår bättre av att ändå träffa och kanske även växelvis bo hos en förälder som utövat våld, än att inte ha någon kontakt alls. Det viktiga är att kontakten sker på ett sätt som är tryggt för alla inblandade – så sker inte alltid idag.

Hur helig får en far bli egentligen?

– Det kan man fråga sig, svarar Linnéa Bruno. Jag skulle önska att varken faderskap eller moderskap sågs som heliga, utan att barnets rätt till skydd, omsorg och delaktighet kom i första rummet.

Mammor får betala

Om barnen bor hos mamman ska pappan betala underhåll. Men det går bra att strunta i det om mamman har knaper ekonomi. Då har hon ändå inte råd att processa. Så får barn som har det fattigt betala vad det kostar att ha en pappa som inte vill betala vad det kostar att ha barn.

TEXT: SUSANNA ERIKSSON

Föräldrar är enligt lag underhållsskyldiga för sina barn. I den inte ovanliga situationen att ett barn bor, endast eller i huvudsak, hos den ena föräldern är den andra föräldern skyldig att betala underhållsbidrag oavsett om vårdnaden är gemensam eller ej. Underhållsbidraget kan fastställas genom avtal eller, om föräldrarna inte kan komma överens, genom dom efter en rättsprocess. Vad som i teorin låter nog så bra visar sig ofta handla om att de vars behov av underhållsbidrag är som störst också är de som är sämst rustade att få det. Rätts-

systemet förnekar på så vis utsatta barn och kvinnor en dräglig livssituation.

DET SOM SKILJER en rättsprocess om underhållsbidrag från en process om till exempel vårdnad eller boende är att den som förlorar processen får stå för bådas rättegångskostnader, till skillnad från vårdnadstvister där huvudregeln är att var och en står för sina egna rättegångskostnader. Att processa om underhållsbidrag kan därför utgöra en stor ekonomisk risk som får många att avstå. Den som inte har råd med hemförsäkring eller har haft svårigheter att betala sin hemförsäkring saknar rättsskydd som kan ersätta en del

måste letas fram. Vilka är barnets ekonomiska behov? Måste hen verkligen spela fotboll?

FÖR KVINNOR OCH BARN som lever på skyddade boenden blir beviskraven extra kännbara – för hur bevisar du en boendekostnad om du inte kan avslöja adressen? Hur bevisar du en kostnad för en viss fritidsaktivitet om du inte kan avslöja vilken idrottsklubb eller kulturförening det handlar om?

Om en talan om att fastställa underhållsbidrag skulle lyckas är det i de allra flesta fall ändå inte särskilt mycket pengar det handlar om till sist, konstaterar Sanna

Den som förlorar en rättsprocess om underhållsbidrag får stå för bådas rättegångskostnader. Risker gör att många kvinnor därför tvingas avstå. På så vis förnekar rättssystemet utsatta barn och kvinnor en dräglig livssituation.

av kostnaderna. Rättshjälp kan bara fås av den som har särskilda skäl, till exempel om kostnaderna för barnet på grund av medicinska skäl är särskilt höga.

EN SOM SER ATT många kvinnor avstår från att driva process om underhållsbidrag är Sanna Bergenheim, jurist på advokatbyrån Nichols & Co i Stockholm.

– Barnets rätt blir beroende av förälderns förmåga att processa, säger Sanna.

Förutom ekonomin är den ofta långa och utdragna processen som sådan avskräckande nog. Alla kostnader boendeföräldern vill ska räknas med måste bevisas och kan ifrågasättas av motparten. Räkningar, kvitton och så vidare – allt

Bergenheim:

– De schablonbelopp domstolarna tillämpar räcker väldigt sällan vad barn faktiskt kostar.

I NORGE BEHÖVER barn och föräldrar inte processa mot varandra utan det är myndigheten NAV som betalar ut barnetrygd till bland annat ensamstående föräldrar. Det är alltså ingen privat angelägenhet, utan det allmänna i Norge tar ansvar för barnen och deras uppehälle. Det vore något för Sverige att ta efter.

Ur läroboken Vill du läsa?
(första upplagan 1935)

Moderskapsångrerskorna – det sista kvinnliga tabut

Kvinnor som aktivt valt bort att bli mammor bemöts ofta med en beklagande suck:

Ack, vad de kommer att ångra sig! Men idag höjs röster från kvinnor som istället ångrar att de blev mammor. »Moderskapsångrerskorna« är en växande rörelse i den rika västvärlden, och nere i Europa har fenomenet orsakat en hetlevrad debatt som rasat hela sommaren.

TEXT: ELLINOR GOTBY ERIKSSON | ILLUSTRATION: LISA MEDIN

Snälla, kan jag inte få lämna tillbaka ungen? Tanken lär ha flammat upp hos åtskilliga nyblivna, och för den delen även luttrade, mammor. Men vad händer när orden går från tanke till yttring?

ATT ÅNGRA SITT BARN är nog det mest kontroversiella en kvinna kan ta sig till. När psykoanalytiker och tvåbarnsmamman **Corinne Maier** gav ut boken »NO KID – 40 anledningar till att inte skaffa barn« i Frankrike för åtta år sedan blev den genast en kioskvältare. Den rappkäftade Maier slår hål på myten om det heliga moderskapet, som hon anser har förgiftat hela västvärlden. Hon sopar golvet med småbarnsmammor (»feta, deformerade djur i tältliknande kläder») och beskriver kärnfamiljen som ett huggormsnäste.

Corinne Maier. FOTO: YVES ABOURACHID

NO KID ÄR INTE en tröst till andra »moderskapsångrerskor« utan riktar sig till unga barnlösa kvinnor som enligt Maier riskerar att genomgå en hjärntvätt. Hon vill stoppa dem från att reproducera kärnfamiljens själadödande könsstereotyper. Här föddes Regretting Motherhood-rörelsen, som fick sitt riktiga genombrott för två år sedan

när den israeliska sociologen **Orna Donath** tröttnade på att ständigt bli utfrusen på grund av sin barnlöshet.

HON GJORDE EN intervjustudie med 23 israeliska mammor som alla ångrade att de hade skaffat barn. Mammorna framhöll att de visst älskade sina barn, men att samhället undanhåller moderskapets negativa sidor som stress, besvikelse, frustration och sorg, och att de hade förblivit barnlösa om de hade vetat vad som väntade dem.

ÄVEN HÄR HEMMA har nyblivna mammor börjat tala mer öppet om moderskapets uteblivna lyckorus. Författaren och regissören **Caroline Ferrada-Noli Ringskog** berättar att hon ofta känner sig otillräcklig som mamma, mest för att hon inte vet vad en »tillräcklig« mamma är.

– Att veta att det finns en norm men inte veta vad normen går ut på skapar ångest. Denna ångest bygger motsägelsefullt mitt moderskap. Jag anstränger mig supermycket och på det sättet blir jag nog

Det heliga moderskapet har förgiftat hela västvärlden.

tillräcklig, men jag mår skit. Betyder detta att normer är bra? undrar hon.

REGRETTING MOTHERHOOD-rörelsen kan tolkas som en befriande feministisk protest mot moderskapets välbekanta kvinnofälla, men fenomenet går också att se som en förlängning av den manliga självcentreringen. Att moderskapsångrerskorna höjer sina röster just nu kan vara en tidsmarkör. Med utökade kvinnliga rättigheter och

Caroline Ferrada-Noli Ringskog, här tillsammans med författarkollegan Liv Strömquist (till vänster). FOTO: ARVIDA BYSTRÖM

möjligheter kommer även krav på självförverkligande.

GÅR DET DÅ VERKLIGEN INTE att vara självförverkligande med ett barn? Inte om du förväntas vara den uppoffrande föräldern, den som påstås ha ett okränkbart band till barnet och vars största syfte i livet är att ingjuta trygghet, svarar moderskapsångrerskorna.

CORINNE MAIER fokuserar på västvärldens moderskap och kanske är

barnängesten inte mer än ett i raden av i-landsproblem. På många platser i världen finns varken tid eller möjlighet att sörja oförlösta drömmar eller en ungdomlig kropp. Där är revolten mot det förskönade moderskapet en ickefråga.

MEN ORNA DONATHS huvudpoäng är ändå en global sanning: Moderskapet måste få vara något subjektivt för varje kvinna, inte ett påtvingat rosaskimrande la-la-land.

Skriet från livmodern

Helena Granströms senaste bok »Det som en gång var« kan läsas som en skilsmässoskildring där människan glidit isär så mycket från naturen att hon utan samvete kan exploatera det som finns var av den. Samma upplösning kan Granström se i det kroppsliga bandet mellan modern och barnet hon bär inom sig.

En annan skarpsinnad feminist är **Kajsa Ekis Ekman**, som med boken »Varat och Varan« problematiserat vår syn på kvinnans kropp som en container utan andra band till det växande fostret och det nyfödda barnet än en fysisk navelsträng.

Dessa två författare har olika utgångspunkter men fle a beröringspunkter, inte minst genom sina samhällskritiska och kontroversiella ställningstaganden. Här får de mötas och stötas..

TEXT: KAJSA EKIS EKMAN | FOTO: FRIDA EKMAN

Sverige har en lång tradition av feministisk civilisationskritik. Inte minst från **Elin Wägner**, som mitt under andra världskriget skrev i sin stridsskrift »Väckarklocka«: »Följderna av att riva upp jorden på ett håll och hetsa den till ökad produktion på ett annat kan vi aldrig undkomma. Detsamma är fallet för kvinnorna.« Efter henne har **Monica Sjöö**, **Birgitta Onsell**, **Eva Moberg**, **Görel Cavalli-Björkman** och många fler lärt oss om gudinnor, matrilinear samhällen och respekt för naturen.

Sedan 90-talet har ekofeminismen dock lyst med sin frånvaro. Tills **Helena Granström** kom. I dikter, romaner, manifest och debattartiklar utforskar hon graviditeten och ifrågasätter den tekniska utvecklingen. Hon kritiserar modern barnuppfostran och talar gärna om den fysiska kvinnokroppen. Något som kan tyckas ovanligt med tanke på att hon doktorerat i teoretisk fysik och skrivit en avhandling om grundläggande kvantmekanik.

Denna fysiker och före detta fältbiolog bor idag på en gård utanför Gnesta med sina två barn. Det är dit man måste åka om man vill träffa Helena. Solen lyser, hennes nio månaders bebis kryper runt efter en katt, lagning av ett rör pågår och tygblöjor hänger på tork.

Du har många förmödrar, men du skriver inte mycket om dem, utan citerar mest manliga filosofer.

– Jag nådde fram till min nuvarande övertygelse med hjälp av ekofeminister som **Susan Griffin**, men i övrigt är jag inte skolad i någon uttalat feministisk tradition. Det har funnits en feminism som har förhållit sig till kroppslig kvinnlighet, men jag upplever inte att det är så feminismen ser ut idag. Snarare tycks dess fokus vara att minimera konsekvenserna av att det är kvinnor och inte män som har livmoder och bröst.

Du har skrivit om graviditet i olika former, vad inspirerar dig med det tillståndet?

– I romanen »Hysteros« skildrar jag en kvinnas upplevelse som inte liknar min. Min ingång var att utforska gränsen mellan jaget och en annan. Vi har svårt att förhålla oss klokt till den gränsen i vår samhällsutveckling. Den handlar också om kvinnans obesvarade begär till sin partner.

– Sexualitet är ju en annan arena där man kommer så nära en annan person: vad är jag, vad är den andra?

Läste du Julia Kristeva när du skrev den? Hon menar ju att separationen från modern är människans ursprungliga trauma och att språket uppkom för att täcka över detta trauma.

– Ja, jag ägnade mycket tid åt hennes teorier då, men kanske mer som poesi, som bilder, än som bokstavliga sanningar.

Sedan använder jag också Kristusmyten i boken, och förkvinligar Kristusgestalten.

Ser du graviditet som en antites till vår civilisation?

– Fostrets relation till den som bär det är ett väldigt akut beroende. Vi befinner oss i samma beroende till vår naturliga omgivning, och man kan verkligen se den som ett existentiellt och meningsskapande tillstånd. Idag har de maskulina idealen segtrat. Alla ska bli män, och idéerna om oberoende, självständighet och kontroll är också tätt sammanlänkade med det tekniska projektet.

Annars är mycket av det som skrivits om graviditet de senaste åren i Sverige lite räddhågset postmodernt, ungefär som om det stora problemet var att män inte kunde bli gravida... jag tänker på **Ulrika Lorentzis¹ och **Patricia Lorenzonis**² böcker.**

– Ja, manlig kroppslighet uppfattas som icke-kroppslighet, medan kvinnlig kroppslighet uppfattas som betungande och orsak till kvinnors underordning. Dock tror jag att fostrets beroende är lättare för samhället att acceptera än det födda barnets. Samhället har en ambivalens som gränsar till schizofreni när det gäller barnuppfostran. Det ska vara upplevelseparker, aktiviteter och sen ska de skrika sig till sömns vid sex månaders ålder.

Men gör folk verkligen så? Det tror jag inte någon gör.

– Jo! Min mest spridda text någon sin handlar om de sömnmetoder som syftar till att få barn att somna ensamma. Kommentarererna var ungefär: »Hon har säkert inga egna barn« eller »Hö hö, har hennes barn aldrig skrikit sig till sömns eller?« Det är enormt vanligt att låta barn skrika sig till sömns. Det går inte att röra sig på Djurgården utan att se mobilföräldrar med skrikande barn.

Säkert mest pappor.

– Nej! Vältränade effektiva mammor. Men ärligt, det kan ju inte fungera att låta ett barn skrika sig till sömns, man kan inte

är beredda att använda dem på sina barn tror jag har att göra både med ideologi och med hur den praktiska verkligheten ser ut.

Vad tror du om förskola då?

– Jag är inte emot dagis som folk tror.

Vilka tror det?

– En del recensenter, bland annat i tidningen Fokus som menade att jag bedrev ett »korståg« mot förskolan. Sådär: Jag är tveksam till förskola som enda alternativ, och i synnerhet så tidigt i barnets liv att det ännu inte är moget att knyta an till många olika vårdnadsgivare. Jag menar att man ska låta barnet styra rörelsen

– Jo visst, vi kan inte göra dessa förändringar om vi har ett samhälle baserat på heltidsarbete. Då krävs något slags revolution. Men sen finns vissa saker i synen på barn. Vad är ett skrik? Är det en automatisk reaktion som försvinner om man drar vagnen över en tröskel? Eller har barnet någon form av inre verklighet?

4

VID DESSA ORD börjar Helenas bebis att skrika varpå hon gör allvar av sina ord och går iväg för att lägga honom. Jag säger: Hade det inte varit typiskt om du hade ignorerat det och bara talat högre om att BARNES SKRIK ÄR VIKTIGA SIGNALER! Men hon kommer strax tillbaka med det sovande barnet i en sele på magen och fortsätter:

– Barnuppföstran är den djupaste politik ett samhälle har. Det är där ett samhälles idéer reproduceras. Och vi vänjer barnen vid substitut. Istället för mammas bröst ska det ha napp, istället för en förälder ska det ha gosedjur. Snarare än självständighet är resultatet att vi försvårar för det att uppnå verklig självständighet, och mognad.

Har du varit hemma länge med barnen?

– Min dotter är fyra och har just börjat på förskola på deltid, min son kommer att få vara hemma tills han tröttnar på mig och katten. Det finns någonting märkligt

”Alla ska ut och jobba så fort som möjligt. Vilket leder till att vi bedriver det aktiva föräldraskapet under endast ett år. Under detta år bör jämställdheten förverkligas, anses det.

göra något annat då barnet skriker ändå. Och skulle barnet komma ihåg det nästa gång och bara vara tyst, det tror jag inte.

– Metoden går ut på att barnet ska ge upp, och sluta ropa på hjälp. Först skriker man på hjälp, sedan spelar man död. Jag önskar att jag slogs mot väderkvarnar, men jag tror inte det. Överhuvudtaget är jag skeptisk till metoder. Att så många

bort från mamman, och successivt mot en allt vidare social sfär, i den mån det är möjligt.

När du kritiserar modern barnuppföstran kan det bli så att det leder till individuella skuldkänslor. Men det är ju ett strukturellt problem i så fall! Vem har råd att vara hemma mer än ett år?

Det matrilineära arvet Inspiratörskor som nämns i artikeln

■ ELIN WÄGNER 1882–1949

Feminist, journalist och författare.

Starkt engagerad och tongivande i rörelsen för kvinnlig rösträtt. Grundare till Rädda Barnen. Medlem i Svenska Akademien.

Mest kända och omdiskuterade verk: »Väckarklocka« (1941)

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

■ MONICA SJÖÖ 1938–2005

Svensk-brittisk målare med anarkafeministisk inriktning som bland annat visade sig i motiven där gudinnemat var genomgående.

Starkt kritisk mot den kristna kyrkan.

Mest kända verk: »God Giving Birth« (1968). Målningen anklagades för blasfemi, men ledde inte till åtal.

■ BIRGITTA ONSSELL 1925–2012

Författare, lärare och kvinnohistoriker

Skrev böcker om gudinnemyter. Ville att nyöversättningen av Gamla Testamentet skulle förse innehållat var kvinnofientligt och stred mot vår nutida värdegrund.

Mest kända verk: »Avklädd Gud« (1999). Skrevs som svar på Gamla Testamentet och framhåller att den som där utger sig för att vara Gud är en falsk fader – en krigsgud – som skilt sig från Moder Jord.

i att om jag tar hand om en annans barn bidrar samhället med 15 000, men om jag tar hand om mitt eget får jag 3000 i vårdnadsbidrag – eller fi k, eftersom det är borttaget nu.

Men samhällsekonomiskt lönar det sig: tjugo barn på förskola är fyrtio föräldrar ute på arbetsmarknaden.

– Nu är sakpolitik inte min starkaste gren. Men jag tror det också handlar om jämställdhetspolitik. Alla ska ut och jobba så fort som möjligt. Vilket leder till att vi bedriver det aktiva föräldraskapet under endast ett år. Under detta år bör jämställdheten förverkligas, anses det, och ifall män och kvinnor har olika förhållande till sitt barn under detta år ses det som oerhört problematiskt.

Men allt det här med att föräldern ska vara så närvarande, jag tror inte att det var så förr. Nu är såklart frågan: när och var är »förr«, men bara man läser barndomsskildringar från 18- och 1900-talet, förutom Proust, men säg Edith Piaf eller Momone, så var det knappast så att föräldrarna var så närvarande. Barnen sprang runt på gatan, de tiggde vid sju års ålder, de lärde sig relatera till omvärlden. Nu tror folk att det räcker med en konstant närvarande och nervös förälder.

– Ja, du menar att man bollade ungen

■ **GÖREL CAVALLI-BJÖRKMAN**
f 1941

Konsthistoriker och författare
Stort inflytande över konstscenen i Sverige, bland annat som professor vid Nationalmuseum.
Mest kända verk: »Den svarta madonnan« (1996), om den mytiska och upproriska förlagan till Mariakulten, vars avbildningar återfinns på platser runtom i Europa.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

■ **EVA MOBERG 1932–2011**

Författare, dramatiker och debattör

Vid sidan av kampen för jämställdhet engagerade hon sig i antikärnkraftsrörelsen, djurens rätt och miljöfrågor.

Mest kända verk: Essän »Kvinnans villkorliga frigivning« (1961). Startskottet till en hetsig och seglivad debatt om köns- orättvisorna både inom familjen och i samhällslivet.

FOTO: BARBRO VIVIEN

Helena Granström

ÅR: 32

BOR: Sörmland

GÖR: Skriver, odlar grönsaker och tar hand om barn

NU: Mustning och förkylning

VILL: Stänga av datorn

FEMINISTISK FAVORIT:

Björnmamma

MOTTO: Det opraktiska är det enda praktiska i längden

”

Den vuxna individens rättigheter har utvidgats från att gälla det basala till att betyda att man ska kunna få ALLT man vill ha, oavsett förutsättningar: ett eget barn, ett nytt kön, en specifik identitet – vad som helst.

från famn till famn – visst, så var det i storfamiljen, men när den ville snutta, då skickade man nog tillbaks den till mammas bröst. Kärnfamiljen är dock djupt onaturlig. Två personer som går varandra på nerverna... Merparten av mänsklighetens historia har vi ju levt i större samhällen.

Du har också tagit ställning emot surrogatmödraskap, varför?

– Jag tänker att för att kunna vara för surrogat måste man ha en extremt mekaniserad syn på graviditeten. Man måste förutsätta att det inte sker ett byggande av en relation i magen. Visst händer det att barn måste separeras från mammor efter födseln, men att kalkylera med det är problematiskt. Idag finns en upptagenhet vid individens – den vuxna individens – rättigheter, som har utvidgats från att gälla det basala till att betyda att man ska kunna få ALLT man vill ha, oavsett

förutsättningar: ett eget barn, ett nytt kön, en specifik identitet – vad som helst. Allting kan inte vara förhandlingsbart, en fråga om ingenjörskonst.

När jag skrev »Varat och Varan« blev jag ihjälkramad av en äldre generation på ett sätt som kunde vara klaustrofobiskt. Det var som att de fick för sig att jag skulle vara en innerlig människa, och jag minns en gång när jag höll föredrag i kyrkan, att prästen sa: Ja, detta med sex har blivit så vulgärt när det egentligen ska vara ett möte mellan två själar. Då kände jag bara: Wroaahh! Jag har inget med det här att göra! Kan inte du känna så?

– Jag skulle gärna vilja bli ihjälkramad! Jag får några brev från folk som bott i skogen i 60 år och som säger »Äntligen någon som förstår« men de yngre blir jättearga. Jag är lätt att förlöjliga. Det blir ju så om man talar på allvar om något.

¹ Ulrika Lorentzi är före detta redaktör för Bang och författare till debattboken »Gravid – något bara kvinnor kan« (Atlas 2008), där pappor uppmuntras att dela mammans känslomässiga engagemang i barnet genom att också dela på föräldraledigheten.

² Patricia Lorenzoni är idéhistoriker och gav ut boken »Mama Dolly« (Norstedts 2012) där hon gör upp med myter och förväntningar kring moderskapet.

■ SUSAN GRIFFIN f 1946

Författare

Klassas som ekofeminist. Visar hur miljöförstöring och klimatkris hänger samman med nedvärderingen av kvinnan och det rasistiska förtrycket.

Mest kända verk: »Woman and Nature: The Roaring inside Her« (1984) Om varför kvinnan kom att identifiera sig med jorden och mannen med andan i och med det patriarkala maktövertagandet.

■ JULIA KRISTEVA f 1941

Lingvist, psykoanalytiker och författare

Genom att utgå från litterära berättelser och konstnärliga avbildningar och förena dessa med psykoanalysen förnyade hon både litteraturteorin och psykoanalysen. Uppehöll sig mycket kring brytpunkten mellan barnets förspråkliga upplevelse av att vara sammansmält med moderns kropp och det gradvisa, smärtsamma avskiljandet

från denna ursprungliga enhet. Många har därför beskyllt henne för att vara essentialist.

Mest kända verk: Essän »Stabat Mater« (1977). I översättning: »Den lidande modern«. Tolkning av den mest avbildade modersmyten, Jungfru Maria.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

SOFIA 8 ÅR

Mina föräldrar bestämmer över mig. De vuxna i skolan bestämmer också över mig. Rektorn är den som bestämmer mest. I samhället bestämmer Stefan Löfven.

Jag skulle vilja bestämma mer i skolan. Fröknarna pratar och jag måste mest vara tyst. Vad är meningen med livet om man bara ska sitta och vara tyst för att lära sig saker bara för att få ett jobb?

SELINA 12 ÅR

Mina föräldrar bestämmer över mig men jag bestämmer över vad jag vill göra. Alltså vad jag tycker och tänker. Jag bestämmer över mina egna beslut.

Samhället bestämmer över mina föräldrar, för samhället består av regler som styr över vad alla får göra.

NIMROD 6 ÅR

Det är den som låter sträng som bestämmer hemma så det är nog pappa som bestämmer här hemma, men han bestämmer inte över mamma tror jag.

Jag bestämmer över mitt liv och håller liksom reda på vad jag gör. Jag bestämmer också när vi ska bowla och jag bestämmer över lillebror. Lillebror bestämmer inte över någonting. På skolan bestämmer den av fröknarna som pratar.

SINOMI 4 ÅR

Mamma bestämmer över mig. Mormor bestämmer över mamma. Joakims (styvpappa red. anm.) mamma bestämmer över honom. Vi bestämmer tillsammans över lillebror och jag bestämmer över mitt rum.

Pappors umgängesrätt går före barns säkerhet

Under mina nio år som jourkvinna på kvinnojouren Femcenter i Malmö fick jag inte bara träffa och stödja fantastiska kvinnor, jag kom också i kontakt med många barn. Flera av dessa barn hade tvingats till umgänge med en pappa som på ett brutalt och barbariskt sätt utsatt både dem och mamman för våld.

GÄLLANDE UMGÄNGESÄRENDEN och vårdnadstvister ändrades lagtexten 2006 och uttrycker klart och tydligt att »risken för att barnet far illa« ska väga tyngre än »barnets kontakt med bägge föräldrarna«. Men i rättstillämpningen ställs mammans vilja att skydda sina barn mot pappans krav på umgänge och i myndigheternas ögon blir detta en vanlig vårdnadstvist.

Rättssystemet är färgat av villfarelsen om att mammor i vårdnadsärenden riktar falska anklagelser mot pappan..

ZOZAN INCI

EN NOGGRANN GENOMGÅNG av ett stort antal rättsfall visar också att tingsrätterna är benägna att betrakta mammans våldsanmälan som mindre trovärdig om det samtidigt pågår en vårdnadstvist. Den enda rimliga förklaringen till det är att även rättssystemet färgats av den utbredda villfarelsen om att mammor i vårdnadsärenden riktar falska anklagelser mot pappan av strategiska skäl. Att detta är en fördom som saknar allt stöd inom forskningen tycks inte spela någon roll.

JAG HAR SJÄLV NÄRVARAT vid rättegångar där kvinnor som ansökt om ensam vårdnad nekats trots att det finns starka skäl till att barnet bör skyddas från våldsutövaren. Många mammor hamnar då i ett hopplöst dilemma. Enligt föräldrabalken är en mor skyldig att ge sina barn skydd om hon vet att de far illa, annars kan hon förlora vårdnaden. Men om hon skyddar dem från umgänge med en våldsam far riskerar hon

FOTO: HELENA KARJALAINEN

också att förlora vårdnaden! Att förhindra umgänget, så kallat umgängessabotage, kan nämligen leda till att den andre föräldern får ensam vårdnad.

IDAG KÄNNER SIG jourkvinnor och jourtjejer ofta maktlösa när gärningsmannen hävdar sin umgängesrätt medan mamma och barn befinner sig på skyddat boende. Därför har Roks valt Vårdnad och våld till årets fokusfråga.

VI VILL ATT RÄTTSVÄSENDET ska ta varje anmälan om mäns våld mot kvinnor på stort allvar, och om det samtidigt pågår en vårdnadstvist finns alla skäl att sätta barnens säkerhet framför pappors umgängeskrav istället för att låta sig vilseledas av unkna fördomar.

ZOZAN INCI
Ordförande i Roks

Det är makten de vill ha –

SÅ HÄR GJORDE VI I en vårdnadstvist ska barnens bästa vara ledstjärna. Men ju högre samhällsstatus pappan har, desto större är risken att de ansvariga tjänstemännen bländas av en skinande fasad. I mindre samhällen är det ännu svårare att bortse från personligt inflytande hos män som b åkar om vårdnaden. Detta är ett problem som Kvinnojouren Lycksele måste förhålla sig till.

TEXT OCH FOTO: LINN ENGBLOM

Sonja Sandqvist tvekar inför frågan om att bli intervjuad för Kvinnotryck. »En intervju nästa vecka... Var då någonstans?» Det märks att hon är van att själv behöva åka iväg för att träffa någon söderifrån. Men vi vill besöka Roks jourer oavsett var i landet de ligger och fl get från Stockholm till Lycksele tar bara knappa två timmar.

Sonja, som varit jourkvinna i över 16 år på Kvinnojouren Lycksele, låser upp dörren till den gröna trävillan där de håller hus.

– Kommunen betalar vår lokal och en av lägenheterna. Resten fixar vi själva. Men nu har vi fått pengar från Socialstyrelsen. Den 1 september börjar

ANNIKA, SOM INTE VILL VISA SITT ANSIKTE PÅ BILD OCH SONJA. DE BESKRIVER BÅDA DEN VARMA OCH ÄRLIGA STÄMNING SOM JOURKVINNORNA HAR SINSEMELLAN.

inte barnen

vår första anställda, berättar Sonja medan hon visar runt i lokalen. Annika Eriksson ansluter sig, hon och Sonja sitter båda i styrelsen och har stor erfarenhet av att möta kvinnor som utsatts för mäns våld.

DE SOM SÖKER STÖD hos en kvinnojour går ofta igenom svåra separationer med påföljande vårdnadstvister. Om mannens våld utreds samtidigt som det föreligger en vårdnadstvist är det vanligt att rättsväsendet betraktar våldsanklagelserna som mindre trovärdiga. Denna problematik utgör också Roks fokus år 2016.

Kvinnojouren kan även uppleva problem med att infly elserika män får övertaget i de här sammanhangen. Kvinnor som vittnar om att dessa män varit våldsamma blir ofta bemötta med tvivel från myndigheter. Speciellt på mindre orter där alla känner alla kan mannens socioekonomiska status spela in. När den som pekats ut som våldsam är framgångsrik, trevlig, nykter och blond, är det många som har svårt att tro att det är sant.

– De som till exempel jobbar på socialtjänsten, de har inte tillräcklig erfarenhet eller utbildning i våldsutsatthet. Och det påverkar hur de bedömer, säger Sonja.

– Ja, instämmer Annika, mamman har blivit misshandlad och det är kaos i hennes liv, hon är skakig och känner sig underlägsen, har ingen självkänsla. Hon verkar labil, helt enkelt. Och då ser de som ska bedöma bara det och inte vad som ligger bakom.

De förstår inte att det är för att hon är utsatt för våld?

– Nej, svarar Sonja. Och pappan verkar stabil och har stolt hållning, kan föra sig i rummet. Kommer med kavaj och portfölj, fortsätter Sonja. Ja, nog påverkar det utfallet, det gör det. Då tror de inte på henne. Ofta räcker det med att pappan ger sken av att vilja vara med barnen. Då är han så bra! Då måste han vara en bra pappa.

Hur blir det för barnen?

– De vill inte träffa pappa. De som har misshandlat, de borde förlora rätten att träffa sina barn på ett bra tag. Det sätter väldigt djupa spår hos de här barnen. Det är många som har fått hårda ord och kanske smällar också från sin pappa. Och sen måste de vara ensamma med honom, säger Sonja med en suck.

– Och mamman måste övertala barnen att åka till pappa. Annars blir ju hon dömd för att inte vara samarbetsvillig och måste betala vite, fortsätter Annika.

SONJA BERÄTTAR OM EN PAPPA som stridit under lång tid för att få vårdnaden om sitt barn. Och när han väl vunnit och barnet flyttat hem till honom tog det bara tre månader innan han tröttnade och inte ville ha barnet hos sig mer.

– De männen som bråkar så väldigt, fortsätter Sonja, de gör det inte av kärlek till sina barn. Kände de den kärleken skulle de inte misshandla mamman heller. De bråkar för att komma åt mamman. Och jag vet ju att de här barnen blir utfrågade sen, om var mamma har varit eller om hon träffat nån ny. Det handlar inte om kärlek!

– Nej, fyller Annika i, det handlar bara om makt.

Vad gör ni som jourkvinnor, när ni märker att en vårdnadstvist är på väg åt fel håll?

Sonja tänker efter lite.

– Tyvärr har vi inte så stora möjligheter att påverka, säger hon. När det gått så långt är det ju mellan parterna i tingsrätten. Men vi gör det vi kan, vi kan prata med socialsekreteraren och berätta om hur vi ser att barnen påverkas. Och då beror det på om den som tar emot är lyhörd eller inte för vad vi har att säga. Jag vet ett barn som när hon blev 16,17 år själv gick till socialtjänsten och berättade om hur tokigt de gjort. Då fick de ju höra. Annars gäller det mest att finnas där för kvinnan, hon har ofta ett stort behov av att bli lyssnad på i de här sammanhangen. Vi finns för henne.

»Men han är ju så snäll...«
Det är alltför vanligt att myndigheter bortser från att våld mot mamman även är våld mot barnen.

Sonjas telefon ringer. Jouren har öppen telefon dygnet runt. De pratar med strax över 100 kvinnor per år, en hög siffra på Lyckseles cirka 8500 invånare.

Mamman har blivit misshandlad, hon är skakig och känner sig underlägsen, har ingen självkänsla. Det är kaos i hennes liv och hon verkar labil. Och då ser de som ska bedöma bara det och inte vad som ligger bakom.

OM KVINNOJOUREN LYCKSELE

Startades 1989.

Cirka 55 medlemmar, varav cirka 10 aktiva.

113 stödsökande kontaktade jouren 2014.

600

års barndom

Kultur- och socialhistorikern **Eva Österberg** har studerat teman som kriminalitet, våld, kvinnors villkor och vänskap över långa tidsaxlar. I sin nyutgivna bok »De små då« diskuterar hon hur barns villkor och betydelse har förändrats från nordisk medeltid fram till modern tid.

– Tidigare forskning fastslår att barn hade det bedrövligt förr och att de i dagens samhälle har det uteslutande bra. Det vill jag problematisera, för den informationen är västvärldscentrerad. Blickar vi ut i världen ser vi fortfarande barnarbete och slaveri. På samma sätt som idag fanns det ju vissa filosofer och präster som lyfte barnens behov redan på medeltiden, säger hon.

FOTO: NATUR & KULTUR

Tidigare forskning fastslår att barn hade det bedrövligt förr och att de i dagens samhälle har det uteslutande bra. Det vill jag problematisera, för den informationen är västvärldscentrerad.

EVA ÖSTERBERG

Pattis smultronställen

Utställningen *Eighteen Stations* har sin utgångspunkt i **Patti Smiths** senaste bok »M Train« (2015) och visar upp en hel drös ouppmärksammade sidor av artistens liv och resor. *Eighteen stations* omfattar 80 fotografier från platser hon har besökt och förälskat sig i under sina många turnéer, men även en installation med handskrivna anteckningar.

Den 24 september hade utställningen Europa-premiär på Kulturhuset i Stockholm. Den visas fram till den 17 februari nästa år.

FOTO: FERIA

Stolta hijabis intar scen

Benin, Ruhani, Maryam, Sarah och Shama är fem svenska kvinnor med en gemensam nämnare: sina slöjor. I föreställningen »Svenska hijabis« krossar de med egna ord en rad rasistiska fördomar, bland annat den om att de är hjälplösa offer. Deras teaterform Communityteater handlar nämligen om att grundkällan får berätta sin historia i stället för att skådespelare iscensätter den. Bakom föreställningen står författaren, politikern och dramatikern **America Vera-Zavala**.

CommunityTeater & Dans gästspelar med föreställningen på Dramaten i Stockholm från oktober till december och på Backateatern i Göteborg vid tre tillfällen i oktober.

FOTO: ELIN BERGE

TEXTER
FRITIDSLINJEN:
ELLINOR GOTBY
ERIKSSON

Spela shoreline Julia!

Sverige känner henne främst i egenskap av programledare och modell, men för **Julia Frej** är musiker den mest självklara yrkestiteln på hennes breda CV.

Nu ger hon för första gången ut låtar på svenska, på EP:n »Fröken Frejs Epistlar«. Första singeln »Vi är skuggor«, som är en tolkning av **Broder Daniels** kultlåt »Shoreline«, har tagit musik-Sverige med storm.

– Jag använder gärna slang, fager 1700-talslyrik och svordomar i samma text. Det är som terapi att fånga det jag upplever i epistlar. Verkligheten överträffar dikten, så jag skriver helst om min verklighet.

FOTO: PRIVAT

Att älska ett **svin**

Många kvinnor skäms över att vara sexuellt besatta, särskilt i en egoistisk knöl. Det gjorde inte Chris Kraus. Hon lät varenda pinsam känsla få fullt utlopp i en orgie av ärlighet. Resultatet blev en feministisk kultbok.

TEXT: UNNI DROUGGE | FOTO: JOHAN SANDBERG

KÄNN PÅ DETTA: En kvinnlig film onstnär lever ett bekvämt liv med en betydligt äldre intellektuell och framgångsrik man som försörjer henne. När hon börjar nosa på 40-strecket är hon frustrerad. Både karriären och sexlivet har stagnerat. På en fest träffar paret den oborstade och arrogante kulturknutten **Dick** som inte bara till namnet osar skitstövel lång väg. Och kvinnan blir dyngkåt och pangkär i bad asset...

UPPTAKTEN TILL en banal romanceroman? Inte riktigt. Berättelsen är nämligen helt självbiografisk och **Chris Kraus**, det kvinnliga berättarjaget, var övertygad feminist och marxist. Hennes välkände man **Sylvère Lotringer** var ingen sugar daddy som skaffat sig en dockhustru, han hade tidigare varit ihop med den coola feministiska författarstjärnan **Kathy Acker** (som dog i en bröstcancer hon vägrade behandla). Chris make övervann till och med sin svartsjuka till förmån för hustruns trånsjuka och uppmunttrade henne att skriva brev till Dick. Flera av dem skrev han också tillsammans med henne. Stommen i boken är dessa brev, drypande av sexuellt begär till en lätt alkad douchebag som inte ger ett skit. För det gjorde inte Dick, han besvarade varken breven eller Chris heta passion. Han satte på henne och sedan var han klar med henne.

MEN HON VAR INTE KLAR. Hon vältrade sig skamlöst i sin åtrå, beskrev sina erotiska fantasier i minsta detalj. Och det är där boken får sitt egenvärde. Författaren är subjektet som använder ett manligt objekt som projektyta för självstudier. Genom att bejaka styrkan i sina känslor, släppa fram dem i sin hopplösa, ocensurerade pinsamhet, blir hon samtidigt självständig.

NU VAR DET INTE BARA Dick som förhöll sig sval inför Chris Kraus behov av att uttrycka sin sprängande sexlust. När hon gav ut »I Love Dick« på eget förlag 1997 var även kritikerkåren kylig. Men nästan tio år senare återutgavs och lanserades boken av ett större förlag. Då var den redan en feministisk kultklassiker.

EFTER YTTERLIGARE TIO ÅR, i maj 2016, kom »I Love Dick« ut i svensk översättning på det alerta och oberoende bokförlaget Modernista. Äntligen!

Chris Kraus skrev om sexuell besatthet utan självcensur.

Censurera inte verkligheten – **förändra den!**

Debatten runt hennes nya långfilm handlade om att barn kunde bli skrämda av den. Resultatet blev att den vuxna publiken skrämdes bort. Men det verkligt skrämmande, tycker Suzanne Osten, är vuxnas behov av att ljuga för barn om den verkliga världen istället för att kämpa för en bättre värld.

TEXT: ELLINOR GOTBY ERIKSSON | FOTO: PATRICIA REYES (SVARTVITA) | FOTO: PETRA HELLBERG (FÄRG)

Varför är vuxna så benägna att försköna barns samtid?

– Önsketänkandet om att censurera barns verklighet finns hos nästan alla vuxna, det är inte klassbundet. När de diskuterar i debatter kan de gå med på att barn genomlever våld, grooming och andra övergrepp. Men barnfilmer får inte vara för välproducerade och realistiska, då tycker de vuxna

att det blir läskigt. Det är provocerande att känna igen sig själv som någon som inte ingriper. Samtidigt finns det en uppsjö av våld och porr som barnen kan ta del av, men ingen anmärker på det som är dåligt producerat.

På vilket sätt upplever du att barns intellekt underskattas av vuxenvärlden?

– Barn klarar av att ta del

av obehagliga saker om man på förhand klargör att det som händer är ett skådespel. De uppskattar precis som vuxna överenskommelser och kontrakt, för när de vet om förutsättningarna så kan de ge sig hän åt det som visas. Men så finns det sofistikerade myndigheter som har en egen agenda och letar efter barnkonst som de kan censurera. Hur ska de utsatta

barnen få veta att det inte är deras eget fel? Jag tycker att det är ett svek. Vuxna blir så belastade av skiten som händer i världen så att de inte vet vad de ska hugga på och så går de på mig, som får stipendier för att skapa för barn.

Hur ser du på åldersgränsstriden i dag?

– Folk är fortfarande rädda för att se filmen med sina barn, trots att jag vann över medierådet. Rädsla föder rädsla. Jag blir orolig för att unga konstnärer ska bli omotiverade att göra berättelser för barn, eftersom de kanske ändå censureras i slutändan.

” Vuxna blir så belastade av skiten som händer i världen så att de inte vet vad de ska hugga på och så går de på mig, som får stipendier för att skapa för barn!

SUZANNE OSTEN

DETTA HAR HÄNT

I våras beslutade Statens medieråd att barnförbjuda Suzanne Ostens film »Flican, mamman och demonerna» som bland annat tog upp psykisk sjukdom och självmord. Trots att regissören riktade sig till barn och arbetade nära barnrättsorganisationer menade medierådet att filmen kunde traumatisera målgruppen, och att den därför behövde en 15-årsgräns. Filmbolaget Triart överklagade domen till förvaltningsrätten och Suzanne Osten fick rätt i frågan.

Men trots att 15-årsgränsen till sist hävdes fick denysteriska censurdebatten, som blossat upp långt innan filmen hade premiär, en avskräckande effekt på bio-besökarna. Medierådets rädsla att låta barn se den verklighet som många barn möter segrade på så sätt i slutändan.

På gång...

TEXTER
COLETTE VAN LUIK
PRESSEKRETERARE
ROKS

>>Våld i hederns namn<< är temat för en hearing som Roks ordnar tillsammans med socialdemokraterna i riksdagen. FOTO: PIXABAY

WAVE-KONFERENS I BERLIN

19–21 oktober är det dags för den 18:e konferensen anordnad av WAVE (Women Against Violence Europe). Årets tema är »Så stoppas våld mot kvinnor och deras barn« och äger rum i Berlin. Under konferensens tre dagar erbjuds det över 25 workshops och ett antal olika föreläsningar, alla med olika aspekter på våld mot kvinnor och barn.

Beatrice Unander-Scharin från Roks styrelse och Katinka Ingves från Kvinnojouren Ellinor i Linköping på en WAVE-konferens för några år sedan. FOTO: ROKS

VISSTE DU ATT...

Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, är den enda riksorganisationen i Sverige som jobbar bara för och med kvinno- och tjejjourer. Organisationen är partipolitiskt och religiöst obunden med över 100 medlemsjourer.

HEARING I RIKSDAGEN

Roks kommer tillsammans med socialdemokraterna i Stockholm att arrangera en hearing i Riksdagen den **9 november**. Temat är våld i hederns namn och syftet är att sprida kunskap om ämnet till Riksdagens politiker. Roks kommer att visa filmen »Jag har förlorat dom alla« och arrangera en paneldebatt mellan företrädare för olika politiska partier.

ROKS NYA FOKUS: VÅLD OCH VÅRDNAD

På uppdrag av Roks har forskaren **Eva Diesen** skrivit en rapport om kopplingen mellan våld och vårdnad. Eva är verksam vid Stockholms universitet och forskar om sexualbrott och våld mot kvinnor och barn i nära relationer.

I rapporten skriver Eva Diesen: »Det går att konstatera att Högsta Domstolen blivit mer och mer »pappavänlig« över tid. Detta beror dock inte på någon ändrad praxis utan på lagändringar. Från att ha haft en lag och praxis som utgått från »moderskapspresumtionen«, det vill säga att mammor är lämpligast att handha vårdnaden (särskilt när barnen är mindre), är utgångspunkten numera gemensam vårdnad.« Vilka konsekvenser det kan få när våld finns med i bilden, kommer att tas upp den **16 februari 2017** då Roks presenterar rapporten och samtidigt arrangerar en heldagskonferens i Stockholm om våld och vårdnad.

Roks slog rekord i Almedalen!

Aldrig förr har Roks deltagit i så många seminarier som i årets Almedalsvecka på Gotland. Förutom att vi anordnade två egna seminarier, samt ytterligare ett tillsammans med Sveriges Kvinnolobby och Unizon, var vi inbjudna som paneldeltagare i ytterligare 11 seminarier. Totalt arrangerade vi och deltog i 14 seminarier!

Roks två egna seminarier handlade om våld i hederns namn och om tjejjoursrörelsen som fyller 20 år i år. Båda seminarierna drog fulla hus!

ROKS PRESSEKRETERARE Colette van Luik modererade seminariet om våld i hederns namn och ordförande **Zozan Inci** satt i panelen tillsammans med **Juno Blom**, utvecklingsledare på Länsstyrelsen Östergötland, **Ulrika Rogland**, jurist och målsägandebiträde samt **Kickis Åhré Älgamo**, kriminalinspektör på Citypolisen.

UNNI DROUGGE, REDAKTÖR för Roks tidning Kvinnotryck, modererade det andra seminariet om tjejjoursrörelsen med den något provocativa titeln »För ful för ett fuck – om hat, hot och sexuella övergrepp på nätet och IRL«. I panelen satt **Åsa Witkowski** från Nationellt Kvinnocentrum, **Olga O** från Föreningen Tillsammans, **Elin Nilsson Öst** från Tjejouren Ronja, **Negin Nazem** från Stockholms tjejjour samt **Lill-Marit Bugge**, dramatiker.

Unni Drougge ledde debatten om tjejs utsatthet i en digitaliserad vardag. FOTO: FRIDA MÖLLER

DET TREDJE SEMINARIET som samproducerades med Sveriges Kvinnolobby och Unizon handlade om pornografi och hur vi kan begränsa distributionen av porr. **Wiveca Holst** från Roks styrelse deltog och vi visade filmen »Pornland, om sanningen bakom porrindustrin« av den amerikanske antiporraktivisten och forskaren **Gail Dines**.

Övriga seminarier som vi var inbjudna till var i regi av Varken Hora eller Kuvad, Tryggare Sverige, KSAN (Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol- och Narkotikafrågor), MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor), Centerkvinnorna och VIF (Vänsterns Internationella Forum).

Nästan samtliga kvinnor från Roks styrelse fanns på plats i omgångar under veckan och hjälptes åt, tillsammans med **Emma Persson** och **Colette van Luik** från Roks kansli, att bära och dela ut material, anordna bokbord, nätverka och odla viktiga kontakter för framtiden.

VÄLBESÖKTA MÖTEN

Roks arrangerade två egna seminarier i Almedalen, ett om tjejjoursrörelsen som fyller 20 år i år (bilderna ovan och till vänster, FOTO: FRIDA MÖLLER) och ett om våld i hederns namn med tillhörande paneldebatt (bilden till höger, FOTO: ALMA VESTLUND).

**Alla barn ska ges
förutsättningar att växa
upp till att bli välmående
individer, utan negativa
konsekvenser av
sin uppväxt.**

Maskrosbarn

Maskrosbarn är en barnrättsorganisation som sedan 2015 stödjer barn som har föräldrar som mår psykiskt dåligt eller har ett missbruk. Vi vänder oss till ungdomar, 13–19 år, från hela Sverige.

Vi arbetar med direkta stödsatser till barn och för fram ungas perspektiv till myndigheter och beslutsfattare.